

22.februar 2010

GSO in ekokmetijstvo na Norveškem

Gerald Altena dela za norveško organizacijo Debio, ki se v prvi vrsti posveča nadzoru ekološkega kmetijstva in certifikaciji ekoloških pridelkov in živil. Debio je partner v projektu "Skok naprej – izvajanje Akcijskega načrta razvoja ekološkega kmetijstva", ki ga izvajamo na Inštitutu za trajnostni razvoj s finančno podporo Islandije, Lihtenštajna in Norveške in Norveškega finančnega mehanizma. Na Debio se pri svojem delu seveda srečujejo tudi s problematiko gensko spremenjenih organizmov. Uporaba GSO je v ekološki pridelavi in predelavi prepovedana in potrošniki tudi na Norveškem – tako kot po vsem svetu – pričakujejo, da GSO v ekoživilih ne bo. Z Geraldom smo opravili kratek pogovor o tem, kako je področje GSO urejeno na Norveškem, ki ni članica Evropske unije, pač pa z njo tesno sodeluje v gospodarstvu, raziskovanju, kulturi in na številnih drugih področjih.

Na sliki: Gerald Altena, Debio

Gerald, Norveška ni članica EU, zato je za nas zelo zanimivo vprašanje, kakšna je zakonodajna ureditev ravnanja z GSO na Norveškem?

Čeprav Norveška ni članica EU, je prevzela evropsko Uredbo o ravnanju z GSO. Vendar pa je sprejela tudi nacionalni zakon o ravnanju z GSO, ki natančneje določa postopke za izdajo dovoljenja za GS rastline, namenjene gojenju (torej ne prehrani ljudi ali živali). V tem zakonu je zahtevano, da mora biti za določeno GS rastlino, da bi jo odobrili za gojenje na Norveškem, biti izpolnjen pogoj, da prinaša koristi za družbo. Ker doslej še za nobeno GS rastlino tega niso mogli dokazati, ni še nobena dobila dovoljenja za gojenje na Norveškem.

Sicer s strani biotehnološke industrije so poskusi za pridobitev dovoljenj, vendar doslej to še ni bilo izdano za nobeno GS rastlino. Prav zdaj čakamo na odločitev ministrstva za okolje glede določene GS koruze.

Kakšen pa je odnos Norvežanov do rabe GSO v živilih in v kmetijstvu?

Norvežani GSO niso naklonjeni, vendar pa v norveški javnosti niso tako velika tema, kot na primer v državah Evropske unije. Razlog je zlasti v tem, da GS rastlin ne gojimo, prav zato, ker je naša zakonodaja glede odobravanja GS rastlin za gojenje še strožja od tiste

v EU. Obstaja sicer dejavna koalicija organizacij civilne družbe, ki zelo jasno nasprotujejo gojenju GS rastlin. Vendar pa tudi nacionalno združenje kmetijskih pridelovalcev nasprotuje uporabi GS rastlin, vključno z GS krmo.

Za razliko od držav EU, ki za beljakovinsko krmo za živali uvažajo veliko GS soje iz Južne Amerike, na Norveškem za ta namen uvažamo izključno gensko nespremenjeno sojo. Za to obstaja tudi čisto gospodarski razlog. Na Norveškem namreč velja, da je treba za vsak uvožen pridelek, ki je cenejši od domačega, doplačati toliko uvoznih dajatev, kolikor znaša razlika do cene domačega pridelka. Ker je gensko nespremenjena soja nekoliko dražja od GS soje, se uvoznikom bolj splača uvažati le-to, ker zanjo plačajo manj dajatev.

Dobra plat je v tem, da so norveška podjetja, ki se ukvarjajo z uvozom surovin za krmo oziroma izdelavo krme, zato začela več projektov mednarodnega sodelovanja v južnoameriških državah, pridelovalkah soje. Tako na primer obstaja projektno sodelovanje s pridelovalci gensko nespremenjene soje v Braziliji.

Oktobra 2008 so na 2. vrhu o gensko nespremenjeni soji v Bruslju pridelovalci iz Brazilije povedali, da na njihovi strani ni prav nobenih ovir za pridelavo gensko nespremenjene soje – prav nasprotno. Več ko je interesa za ne-GS sojo, tem večje količine lahko pridelajo, s čimer se nižajo tudi stroški certifikacije in končna cena ne-GS pridelka. Evropska unija bi sicer morala začeti ukinjati podporo industrijski živinoreji, ki je v veliki meri odvisna od uvoza poceni beljakovinske krme z drugih kontinentov, da potem redi živali za meso in mleko, ki ju nato izvažajo iz EU. Takšno kmetijstvo je namreč izrazito netrajnostno, tako z vidika podnebnih sprememb, kot tudi sklepanja krogotoka hranil v kmetijstvu na regionalni ravni idr.

Da, tudi na Norveškem vemo, da uvoz beljakovinske krme ni trajnostna rešitev. V ekološkem kmetijstvu je tudi pri nas drugače, saj živali tu ne nastopajo kot konkurenti človeški prehrani. Na Norveškem imamo tako kot v Sloveniji precej zemljišč, ki jih ni možno obdelovati in ni možno pridelovati poljščin, vrtnin ipd. in kjer so lahko le trajni travniki in pašniki. Ta zemljišča so tista, ki dajo večino krme za živali. Govedo tako uživa krmo, v veliki večini pridelano na kmetiji, vir beljakovin v krmi pa so detelje oziroma travno-deteljne mešanice.

Ali to, da na Norveškem ni pridelave GS rastlin, pomeni, da tudi norveški ekološki in konvencionalni kmetje nimajo težav z onesnaževanjem z GSO?

Kar zadeva gojenje in krmo, pa tudi norveške ekološke pridelke in živila to vsekakor drži. Drugače pa je pri uvoženih živilih. Moja organizacija, ki sicer certificira ekopridelke oziroma živila, redno jemlje vzorce uvoženih ekoživil. Tam v veliki večini ne najdemo nobenih sledi GSO, toda v posameznih primerih smo zasledili tudi prisotnost GS sestavin, čeprav gre večinoma za izjemno majhne količine. Le enkrat se je zgodilo, da smo našli večjo vsebnost GS sestavin. V tem primeru smo sprožili alarm tudi v okviru IFOAM (Mednarodne zveze gibanj za ekološko kmetijstvo).

Gerald, najlepša hvala za ta pogovor!

Pogovarjala se je Anamarija Slabe, Inštitut za trajnostni razvoj

INŠTITUT ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ

Pisarna: Trubarjeva 50 (Okoljski center)

Tel. (01) 4397 465

GSM 041 725 991

Faks (01) 4397 105

info@itr.si; www.itr.si